

MONOGRAFIJA

Dvajset let dopolnilnega pouka makedonščine v Sloveniji

Monografija »Dvajset let dopolnilnega pouka makedonščine v Sloveniji«

Uredniški odbor:

**Mirče Ivanovski
Ilija Dimitrievski
Igor Zahariev
Zekirija Šainoski
Georgi Zlatarev
Krstje Dimitrovski**

Pri zbiranju gradiva so pomembno prispevali:

**Nevenka in Miladin Mladenovi iz Preddvora
Dalila in Mirče Ivanovski iz Škofljice
Blaga, Delčo in Bernarda Petkovi iz Šentvida pri Stični
Sašo in Mateja Petkovi iz Šentvida pri Stični
Branko in Borče Mitovski z družinama iz Nove Gorice
Stojna in Boris Malijanski iz Ljubljane**

Izdajo monografije so podprli:

**Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije
Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije
Ministrstvo za izobraževanje in znanost Republike Makedonije
Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Makedonije
Agencija za izseljence Republike Makedonije
Veleposlaništvo Republike Makedonije v Sloveniji**

Vsebina

Predgovor

1 Uvod

2 Od ideje do realizacije

3 Potek pouka

4 Anketa

4.1 Odzivi učencev

4.1.1 Rada Malijanska

4.1.2 Biljana Cvjetičanin

4.1.3 Irena Joveva

4.1.4 Valentina Petrova

4.1.5 Merita Ravmanoska

4.1.6 Mite Stojanov

4.2 Odzivi posameznikov

4.2.1 Janja Babić, ravnateljica osnovne šole v občini Hrpelje - Kozina

4.2.2 Zekirija Šainoski, učitelj dopolnilnega pouka makedonščine

4.2.3 Namita Subiotto, vodja Katedre za makedonistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani

5 Dokumenti – priloge

5.1 Statistični prikaz dopolnilnega pouka makedonščine v Sloveniji

5.2 Sporazum o sodelovanju v izobraževanju, kulturi in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije

5.3 Primer potrjenega učnega programa za eno šolsko leto

5.4 Primer vprašanj na kvizu znanja ob koncu šolskega leta

5.5 Drugo slikovno in videogradivo

6. Sklepne misli

* Dokumenti pod številkami 5.2 do 5.5 so predstavljeni samo v elektronski obliki.

Predgovor

Spreminjanje je stalnica našega življenja. In preseljevanje je dejstvo, povezano s spreminjanjem. Sprememba življenjskega okolja povzroči preoblikovanje posameznika, družbe, v katero se preseliš, in družbe, iz katere si odšel. Od nekdaj so se ljudje preseljevali, tako skupinsko kot posamezniki, danes pa je preseljevanja, vsaj zdi se tako, še toliko več.

V kontekstu preseljevanja govorimo o zelo raznolikih dejavnikih: kako se kot posameznik prilagodiš novemu okolju, si želiš ohraniti svojo kulturo in jezik ali se želiš čim prej potopiti v jezik in kulturo okolja, katerega del počasi postajaš. Več prvega, več drugega? Iskanje ravnotežja? To ostaja osebna odločitev vsakega posameznika. Kako te sprejme novo okolje, ti je naklonjeno, ti pomaga na tvoji poti ali pa te gleda postrani in se obda s kupi predsodkov? Govorimo o politiki integracije priseljencev. Kakšen odnos ima do tebe država, ki si jo zapustil? Te še zmeraj čuti kot svojega ali se ne zmeni več zate, saj si se sam odločil oditi? Govorimo o politiki odnosov do izseljencev po svetu.

Slovenija je že vrsto let tako država izseljencev kot država priseljavanja. Na tujem živi skoraj pol milijona Slovencev in njihovih potomcev in Slovenija skrbi za slovenske izseljence posveča veliko pozornosti, prav tako pa se s svojo integracijsko politiko vključuje v mednarodne tokove na tem področju (EU, Svet Evrope, OZN). Ko je Slovenija postala članica Evropske unije, je morala sprejeti tudi evropski pravni red. Področje izobraževanja je bilo eno izmed tistih, ki ostaja skoraj v celoti v pristojnosti posamezne države članice. 'Skoraj' pravimo zato, ker smo kljub vsemu morali v slovensko zakonodajo prenesti eno direktivo, in to je bila Direktiva o izobraževanju otrok delavcev migrantov iz leta 1977. Po njej je Slovenija morala zagotoviti brezplačno vključitev šoloobveznih otrok v sistem vzgoje in izobraževanja ter jim omogočiti učenje slovenščine. Po drugi strani pa naj bi tem otrokom v sodelovanju z državami izvora nudili učenje maternega jezika in spoznavanje njihove izvorne kulture. Kljub temu da gre za precej ohlapno opredelitev, pa je Slovenija nalogo vzela resno in najprej začela izvajati prav dopolnilni pouk makedonskega jezika in kulture. Kasneje je postopoma začel potekati tudi pouk drugih maternih jezikov, vendar nikjer s tako dolgo tradicijo podpore izvorne države, kot je to v primeru sodelovanja z Makedonijo.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport trenutno sofinancira dopolnilni pouk desetih maternih jezikov in kultur, vendar razen v primeru Makedonije in Hrvaške nikjer ni podpore izvornih držav, čeprav bi si na ministrstvu to želeli. Druge države spodbujamo, da bi prav tako podprle dopolnilni pouk maternih jezikov in kultur. Slovenska stran tako krije stroške uporabe prostorov na šolah, kjer se izvaja pouk, sofinancira učno gradivo ter materialne stroške za izvajanje pouka. Enkrat letno se v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo izpelje tudi strokovno srečanje učiteljev, ki izvajajo dopolnilni pouk maternih jezikov in kultur. To je tudi priložnost za izmenjavo informacij in dobrih praks. Delo na tem področju je strokovno podprto s Strategijo vključevanja otrok, učencev in dijakov migrantov v sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji (2007), s Smernicami za izobraževanje otrok tujcev v vrtcih in šolah (2009, 2012) ter z Načrtom/usmeritvami za dopolnilni pouk maternih jezikov in kultur za pripadnike drugih jezikovnih in kulturnih skupnosti v Sloveniji (2012).

Republika Slovenija je leta 2013 sprejela Resolucijo o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018, kjer je eno poglavje namenjeno tudi jezikom manjšin in priseljencev v Sloveniji. Pravica do ohranjanja in obnavljanja maternega jezika in kulture je ena od temeljnih človekovih pravic, večjezičnost pa je hkrati tudi prednost vsakega evropskega državljana ter tudi družbe, ki jo večjezični posamezniki tvorijo. Naj bo ta publikacija eden od dokazov, da si slovenska družba želi večjezičnih posameznikov, da ceni prispevek pripadnikov drugih kultur in jezikov pri oblikovanju družbene stvarnosti in da je k temu pripravljena tudi v nadaljevanju aktivno prispevati.

Bronka Straus
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije
Masarykova 16
1001 Ljubljana

1 Uvod

Slovenija je položaj, ki je nastal pred razpadom skupne države Jugoslavije, ugodno prebrodila. Razmeroma mirno, po desetdnevni osamosvojitveni vojni, in brez prevelike škode za gospodarstvo je uresničila svoje sanje o neodvisni državi in se nato vključila kot polnopravna članica Evropske unije ter uspešno prevzela evro kot skupno valuto. Med svojimi državljani je obdržala okrog 10 % oseb drugih nacionalnosti iz bivše skupne države. Njihovo skupno število in število posameznih nacionalnosti je bilo primerno za zastopanje njihove kulture v slovenskem okolju in navezovanje kulturnih stikov z novonastalimi državami, iz katerih izvirajo. To je tudi zagotovilo ohranjanje kulturne raznolikosti iz preteklega obdobja in popestritev dogajanja v slovenskem kulturnem prostoru. Tako imenovane manjšine »priseljencev« so se organizirale v kulturna društva in tako svojo nacionalno identiteto in kulturo ohranjale dalj časa pred neizbežno asimilacijo v prihodnosti. Ne po naključju so se med prvimi društvi organizirala makedonska kulturna društva, saj med novonastalima državama ni bilo odprtih vprašanj ne iz daljne preteklosti- ne iz časa skupne države in ne glede prihodnosti. Skupnost v Sloveniji živečih Makedoncev se je organizirala najprej v Kulturno društvo »Makedonija« iz Ljubljane in nato v preostalih mestih po Sloveniji (Maribor, Kranj, Jesenice, Celje, Koper in Nova Gorica). Po dveh letih se je pokazala potreba po organizirani obliki, ki bi koordinirala delovanje teh društev, in tako je nastala Zveza makedonskih kulturnih društev v Sloveniji. Ta je med svoje prioritete uvrstila tudi organizacijo dopolnilnega pouka makedonščine v Sloveniji za otroke staršev, po poreklu iz Makedonije, in vseh drugih otrok, ki bi jih ta jezik, kultura, zgodovina in zemljepis zanimali. Mnenje večine je bilo, da se tako najdlje in najbolj uspešno kljubuje asimilaciji, in to brez negativnih posledic za sobivanje in sodelovanje v državi gostiteljici ter s številnimi pozitivnimi posledicami za popestritev kulturnih in drugih dogodkov pri sodelovanju med posamezniki, skupinami in državami. S tovrstnim mnenjem sta se strinjali ministrstvi za izobraževanje v obeh državah, ki sta podprli pobudo za recipročno financiranje obeh dopolnilnih poukov, makedonskega jezika v Sloveniji in slovenskega jezika v Makedoniji. Tako je pozno jeseni 1993, po usklajevanju v poletnih mesecih istega leta, v Sloveniji uradno in slovesno stekel dopolnilni pouk makedonščine v Sloveniji. Od takrat je minilo več kot dvajset let, pouk pa se še zmeraj izvaja na veliko zadovoljstvo vseh udeleženi, samih obiskovalcev pouka ter njihovih staršev. V želji, da bi naše delovanje čim bolj predstavili širši javnosti ter dokumentirali dobro prakso kot primer možnega in že uveljavljenega vzornega sodelovanja, smo v Zvezi makedonskih kulturnih društev Slovenije v sodelovanju s številnimi udeleženci/institucijami v obeh državah pripravili pričujočo monografijo.

2 Od ideje do realizacije

Skupnost Makedoncev, živečih v Sloveniji, je tako kot vsi slovenski državljani neposredno pred osamosvojitveno vojno in med njo ter v letih po njej preživljala ne najbolj ugodne trenutke, ki so se zrcalili tudi v onemogočenih stikih s svojci in prijatelji iz matične domovine, prej republike in zdaj države. Tako so bile med vojno in neposredno po njej prekinjene telefonske zveze z Makedonijo in ste morali oditi v Italijo ali Avstrijo, če ste se hoteli pogovoriti s svojci in prijatelji. Ni bilo neposredne letalske povezave in tudi ko je bila vzpostavljena, je zaradi »zavarovanj poletov prek vojnih območij« cena takega prevoza praviloma presegala ekonomske zmožnosti ljudi. Preostali možnosti za fizični obisk Makedonije sta bili: 1) po kopenski poti prek Madžarske, Romunije in Bolgarije, kar je poleti zaradi zastojev trajalo od 24 do 48 ur ali celo več, ali 2) po morski poti prek Kopra v Albanijo ali v Grčijo ter nato po kopnem do Makedonije.

Omenjene razmere so Makedonce, živeče v Sloveniji, prisilile k mobilizaciji in strnjevanju vrst, saj so se spraševali, kakšne bodo spremembe, ki bodo pomembno vplivale na njihovo življenje, in kako bi si čim prej izboljšali položaj glede na novonastale razmere. Za tiste, ki so si ustvarili družine in računali na prihodnost v Sloveniji, je bilo jasno, da se je za boljšo prihodnost potrebno potruditi ne le osebno, temveč tudi na skupinski, nacionalni ravni. V Sloveniji je posebno po potresu v Skopju leta 1963 študiral razmeroma veliko Makedoncev, pri čemer se je Slovenija izkazala kot izvrstna gostiteljica in tudi tako solidarno pomagala pri odstranjevanju posledic omenjene katastrofe. Po vzoru takrat zelo priljubljenih študentskih klubov iz večjih krajev po Sloveniji so se makedonski študenti organizirali v Klub makedonskih študentov. Ustanovitelji in člani tega kluba, ki se po končanem študiju niso vrnili v Makedonijo, so v danih razmerah prišli na idejo, da bi se podobno organizirali tudi v novi državi, Republiki Sloveniji. Njim so se pridružili tudi gospodarstveniki in drugi tako ali drugače zaposleni in tako je bilo 18. januarja 1992 v dvorani ljubljanske Opere ustanovljeno prvo makedonsko kulturno društvo v Sloveniji »Makedonija« iz Ljubljane. Čas za nastanek take organizacije je bil ugoden in kazali so se obrisi neke nove organizirane aktivnosti, ki se je v danih razmerah kazala kot luč na koncu predora. Slednje potrjuje dejstvo, da je bilo na ustanovnem zboru navzočih več visokih predstavnikov slovenskih kulturnih organizacij in štiričlanska delegacija iz Makedonije, ki je dopotovala z letalom prek Gradca pod vodstvom Tita Petkovskega in poznejšega prvega veleposlanika Republike Makedonije v Sloveniji dr. Dimitra Mirčeva. Na zboru sta bili prebrani tudi pozdravni brzojavki obeh predsednikov republik, Milana Kučana in Kire Gligorova, v katerih sta pozdravljala opisani način organiziranega kulturnega delovanja kot prvi pogoj za plodno sodelovanje v prihodnosti. Za Makedonijo je Slovenija v teh trenutkih predstavljala neke vrste »okno v svet«, o čemer pričajo naslednji dogodki:

- Prvo veleposlaništvo Republike Makedonije na sploh je bilo veleposlaništvo v Republiki Sloveniji.
- Veleposlaništvo Republike Makedonije je po nekaj letih prevzelo tudi vlogo zastopanja Republike Makedonije v odnosih z Vatikanom.
- Prva mednarodna nogometna tekma je bila ravno tako z Republiko Slovenijo v Kranju in nato povratna v Skopju.
- Prvo kulturno društvo ene izmed narodnosti iz prejšnje države v Sloveniji je bilo ravno Makedonsko kulturno društvo »Makedonija« iz Ljubljane.
- Uresničen je bil prvi organiziran in s strani obeh držav finančno podprt pouk dopolnilnega pouka maternega jezika v Sloveniji in Makedoniji.

V nekdanji skupni državi Jugoslaviji je v nekaterih osnovnih šolah v Sloveniji potekal pouk v tako imenovani »srbohrvaščini«. Pri njem so otroci iz Srbije, Hrvaške, Črne gore ter Bosne in Hercegovine dobili ne samo temeljno znanje »maternega« jezika, ampak tudi drugih predmetov. Glede na naravo jezika makedonski otroci niso bili v večjem številu vključeni v tovrstni pouk in zato je morda prevladovalo mnenje, da se Makedonci razmeroma hitro naučijo slovenščine. Mislim, da je šlo za logično posledico dejstva, da so se bili prisiljeni odločiti, ali se bodo učili slovenski jezik, ki so ga nujno potrebovali, ali drugi njim tuji jezik, ki jim v Sloveniji ni dosti koristil. Zavedajoč se pomena maternega jezika so se makedonska kulturna društva zavzemala za vzpostavitev dopolnilnega pouka makedonščine v Sloveniji. Pobuda je naletela na plodna tla tako v Sloveniji kot v Makedoniji. Tako je prišlo do podpisa meddržavne pogodbe o izvajanju in financiranju dopolnilnega pouka materinščine v Sloveniji in Makedoniji. Slednji je bil uradno vpeljan 27. 11. 1993 v osnovni šoli Franceta Prešerna v Kranju. Uradnega odprtja so se udeležili: državna sekretarka na Ministrstvu za izobraževanje in šport mag. Teja Valenčič, minister za izobraževanje in znanost Republike Makedonije dr. Dimitar Bajaldžiev in njegova svetovalka Snežana Korubin, veleposlanik Republike Makedonije v Sloveniji dr. Dimitar Mirčev in ataše na veleposlaništvu Stevo Nikolovski, predstavniki makedonskih kulturnih društev in številni zainteresirani, predvsem starši, za dopolnilni pouk makedonščine v Sloveniji. Dogodek se je začel ob 10.30 in je skupaj s kulturnim programom trajal poldrugo uro. Povezovalec programa je bil Duško Mitruševski, ki je skupaj z Naumom Tašanoskim, Trajčetom Andonovim (takratnim predsednikom Makedonskega kulturnega društva »Makedonija« iz Ljubljane) in drugimi člani iniciativnega odbora pripeljal dopolnilni pouk makedonščine v Republiki Sloveniji od idejne zasnove do uradnega začetka izvajanja. Program se je začel s pozdravnimi govori visokih gostov, ki so povedali tako rekoč vse, kar je v zvezi z omenjeno problematiko pomembno še danes. Temu je sledila prva učna ura – o makedonskem jeziku, njegovi dolgoletni zgodovini in pomenu je predaval prof. Dragi Stefanija –, dogodek pa so sklenili s kulturnim nastopom učencev, pevskega zbora in folklorne skupine.

Vir: Videoarhiv družine Mladenovi.

Mag. Teja Valenčič je v nagovoru navzoče pozdravila v imenu Ministrstva za šolstvo in šport. Poudarila je, da popolnoma razume občutke veselja in razburjenosti ob pričujočem dogodku, ker je tudi sama večkrat obiskala starše v krajih zunaj Slovenije, kjer je potekal tovrsten pouk za otroke slovenskega porekla. Slednje je bil tudi vzrok, da je ministrstvo za izobraževanje pozorno prisluhnilo pobudi za organiziranje takega pouka za makedonske otroke v Sloveniji. Z veseljem je sporočila, da so se na sestanku dan prej dogovorili o finančni pomoči, namenjeni izvajanju pouka. Republika Slovenija je sklenila kriti stroške prostorov in materialnih sredstev za izvajanje pouka v Sloveniji, Makedonija pa naj bi financirala osebo, ki bo izvajala pouk. Recipročno naj bi bil organiziran pouk slovenščine v Makedoniji.

Vir: Videoarhiv družine Mladenovi.

V svojem nagovoru je veleposlanik Republike Makedonije v Sloveniji dr. Dimitar Mirčev poleg zahval vsem deležnikom pri realizaciji pobude dogodek imenoval celo zgodovinski in omenil, da je leta 1993 minilo 100 let od ustanovitve VMRO ter 90 let od ilindenske vstaje in smrti najbolj znanega makedonskega revolucionarja Goceta Delčeva. Opisal je aktualne razmere v Makedoniji, ki se je borila za mednarodno priznanje in stabilizacijo gospodarskih razmer ter proti blokadi, in se zahvalil Republiki Sloveniji za vsestransko pomoč pri tem. Obljubil je nadaljnjo podporo vseh državnih institucij, še posebej veleposlaništva Republike Makedonije v Sloveniji, dodatnemu pouku makedonščine v Sloveniji.

Svoj del nagovora je minister za izobraževanje in znanost Republike Makedonije dr. Dimitar Bajaldžiev začel z besedami:

Vir: Videoarhiv družine Mladenovi.

»Prišel je dolgo pričakovan dan, ki smo ga že mesece pričakovali kot prijeten trenutek, ki ga bomo delili z vami, tukaj v Sloveniji. Dan 27. 11. 1993 je bil že dolgo v našem ministrstvu označen kot dan, ki za nas s prijateljsko Slovenijo odpira nov vidik sodelovanja glede dopolnilnega pouka kot osnovnega vzroka, da naša združenja, v tem primeru kulturno društvo »Makedonija«, poleg skrbi za otroke postanejo matica za stike in sodelovanje rojenih v Makedoniji in prijateljev Makedonije.« Ob opisu prehojene poti do dogodka je izpostavil vse, ki so k temu prispevali, in izrecno poudaril, da je poleg finančne podpore za izvedbo enako pomembno ravnanje Slovenije, ki je za zgled, in bi si želel, da bi ga posnemali tudi v drugih republikah nekdanje skupne države. Poudaril je, da si želi, da bi obiskovalci pouka občutili Slovenijo kot drugo mater in ne mačeho in da bodo lojalni državljani Republike Slovenije, hkrati pa ponosni na svoje makedonske korenine, ki jih bodo izražali skozi makedonske besede in pesmi.

Kot tradicionalno veleva navada, se pouk začne s prvo šolsko uro. Tako je prof. Dragi Stefanija, lektor makedonistike na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, navzočim

predstavil temo »Makedonska pismenost in šolstvo pri nas, tukaj v Sloveniji in malo bolj splošno«.

Vir: Videoarhiv družine Mladenovi.

»Makedonija je majhna država v primerjavi z drugimi evropskimi, da ne omenjamo drugih držav, vendar dežela z velikimi zaslugami za slovansko pismenost, slovansko kulturo in splošno slovansko znanost. To sta prinesla sveta brata Ciril in Metod in sta jo darovala celotni splošnoslovanski skupnosti.« Omenil je, da sta bili pred leti v sporu makedonska in slovenska (koroška, karantanska) teorija o nastanku splošnoslovanskega jezika, vendar so se uskladili glede tega, da je splošnoslovanski jezik izšel iz Makedonije iz okolice Soluna.

»Makedonsko šolstvo in makedonska pismenost praznujeta točno 1107 let od ustanovitve. Takrat, točno 886. leta, je učenec sv. bratov Cirila in Metoda, sv. Kliment Ohridski, prispel v Makedonijo in v njenem zahodnem delu, desno od reke Vardar, ustanovil Ohridsko književno šolo, ki se je razprostirala v glavnem v območju Ohrida, v današnjem severnogrškem mestu Kostur in južnoalbanskem mestu Devoll. Tako je nastala prva makedonska in splošnoslovanska univerza. Če se kdo ponaša z najstarejšim šolstvom med slovanskimi narodi, smo to zagotovo mi. Ohridska književna šola je promovirala 3500 učencev. Niti ena šola v Evropi do 15. stoletja ni promovirala tolikšnega števila učencev, študentov ali kakor koli jih imenujete. Tega leta praznujemo 1100 let od izvolitve sv. Klimenta (893. leta) za prvega episkopa, kar ob koncu 9. stoletja preprosto pomeni škof (Vladika). Prvi splošnoslovanski škof na omenjenem ozemlju od desnega brega reke Vardar pa do morja (takrat današnje meje seveda niso obstajale in upam, da s to omembo ne bomo povzročili diplomatskega spora). Njega je nasledil sv. Naum Ohridski in prek vsega tega smo postali ljudstvo pismenosti, krščanstva in posledično ljudstvo kulture.«

Omenil je različne pisne dokumente (različne tipe evangelijev), ki so nastali v času od 10. do 12. stoletja in so bili podlaga za razširjanje razsvetljenstva predvsem na religiozni podlagi. V tem času je uradna pismenost potekala v tako imenovani glagolici. Med 12. in 14. stoletjem je makedonska glagolica prešla v cirilico, katere začetki segajo v leto 1150. Iz tega obdobja izhajajo besedila, ki so podlaga za nadaljevanje tako imenovane makedonske redakcije in makedonske recenzije. Slednje

pomeni začetek vnašanja ljudskih besed v besedila, ki so podlaga za nadaljnje razlikovanje in nastajanje različnih slovanskih jezikov.

V tretjem delu programa so se predstavili učenci prve generacije dopolnilnega pouka makedonščine v Sloveniji (Biljana Andonova, Sašo Mitruševski, Sašo Petkov in Suzana Ristova) in starejše kolegice (Valentina Filova in Irena Nančoska) s šestimi recitatorskimi nastopi. Pri nekaterih jih je v živo spremljal mešani pevski zbor »Biljana« Makedonskega kulturnega društva »Makedonija« iz Ljubljane, ki je zapel tudi makedonsko himno. V nadaljevanju je nastopila folklorna skupina makedonskega kulturnega društva Sv. Ciril in Metod iz Kranja.

3 Potek pouka

Kot je bilo že omenjeno, so na otvoritvi nastopili učenci prve generacije dopolnilnega pouka zaradi tega, ker se je pouk začel kot vsako leto septembra, uradna otvoritev pouka pa je bila ob priložnosti, ko so bili lahko navzoči predstavniki obeh ministrstev za izobraževanje. Prva učiteljica je bila Svetlana Mitruševska, ki je odigrala pionirsko vlogo pri spodbujanju učencev. Te je pritegnila k obisku tudi tako, da je v prvem letu organizirala ekskurzijo obiskovalcev pouka v Makedonijo. Po dveh/treh letih se je družina Mitruševski odločila, da se vrne v Makedonijo, in je kot učitelj iz Makedonije prišel Dragan Tušev. Ta je izvajal pouk eno šolsko leto, potem pa zaradi zdravstvenih vzrokov odpovedal sodelovanje. Nasledil ga je Zekirija Šainoski, ki dopolnilni pouk izvaja še danes.

Omeniti je treba, da je dve do tri leta pouk potekal tudi v Mariboru pod vodstvom učiteljice Kristine Deleve, saj je Maribor prostorsko oddaljen od Ljubljane in izvajalec pouka ni utegnil izpeljati pouka v okviru časa, ki ga je imel na voljo.

Kot je bilo že omenjeno, je pouk poleg rednih, z učnim programom potrjenih tedenskih ur, ki so potekale pretežno v popoldanskih urah v šolah, kjer je bilo največ udeležencev, vseboval nekatere redne in nekatere občasne aktivnosti. Med redne spadajo vsakoletna izvedba tekmovanja v poznavanju zemljepisa, zgodovine, makedonskega jezika, literature in književnosti, ki so ga udeleženci pouka usvojili med šolskim letom, organizacija prireditve ob koncu šolskega leta s svečano podelitvijo spričeval in prednovoletno srečanje udeležencev pouka. Med občasne pa uvrščamo ekskurzije udeležencev pouka v Makedonijo, sodelovanje udeležencev pouka pri različnih dogodkih v Sloveniji, Makedoniji in tudi drugod, kot so:

- sodelovanje na poletnih šolah in „kampilih“ v Makedoniji, ki jih organizirata in finančno podpirata makedonska izseljeniška matica in Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Makedonije;
- sodelovanje na različnih tekmovanjih v znanju, kulturnih (glasbenih, folklornih itd.) in drugih prireditvah ter
- udeležba pri različnih prireditvah ob gostovanjih makedonskih kulturnikov v Sloveniji.

Tako imenovani »kviz« v poznavanju učne snovi je od samega začetka predstavljal eno temeljnih idej o preverjanju kakovosti izvedbe dopolnilnega pouka, saj je staršem nazorno prikazal, kaj so se udeleženci pouka naučili v šolskem letu. Hkrati je med udeležence vnašal pozitivno tekmovalnost, pri kateri so si lahko priborili stimulatívne nagrade. Dogodek se že leta izvaja v okviru dogodka »Majski dnevi makedonske

kulture« pod okriljem Makedonskega kulturnega društva „Sv. Ciril in Metod“ iz Kranja. Ker so ti dnevi v tednu, v katerem je dan sv. Cirila, to je 24. maj, je termin časovno primeren za izvedbo tekmovanja v znanju.

Utrinki s tradicionalnega tekmovanja v znanju v Kranju leta 2009 (Vir: Arhiv družine Ivanovski.)

Junija se praviloma konča dopolnilni pouk s skupno zaključno prireditvijo večine udeležencev za njihove starše, vrstnike in učitelje iz šole, v kateri se organizira prireditev. Tako se z njihovim delovanjem seznanijo tudi sošolci in širša okolica, v kateri poteka dopolnilni pouk. Na prireditvi poleg obiskovalcev dopolnilnega pouka nastopajo tudi mladinske ali otroške sekcije pevskih ali folklornih skupin posameznih makedonskih kulturnih društev. Prireditev velikokrat pritegne tudi nastope slovenskih učencev iz šol, v katerih poteka pouk. Sledi kratek slikovni prikaz iz prireditve ob koncu šolskega leta 2013/2014 v Osnovni šoli Dragomirja Benčiča - Brkina.

Pozdravni nagovor ravnateljice Osnovne šole Hrpelje - Kozina Janje Babić (Vir: Arhiv MKD Kočo Racin iz Kopra.)

Občinstvo: šolarji, ki čakajo na podelitev spričeval, starši, gostje (predstavnica Osnovne šole Koper, ravnateljica šole gostiteljice, predstavnik veleposlaništva Republike Makedonije v Sloveniji Aleksandar Dimovski, predsednik ZMKD in predstavniki občine Hrpelje - Kozina. (Vir: Arhiv MKD Kočo Racin iz Kopra.)

Utrinki iz kulturnega programa v izvedbi učencev dopolnilnega pouka (folklor iz Kranja, v preostalem programu učenci iz vseh šol) – 14. 6. 2014 Osnovna šola Dragomirja Benčiča - Brkina (Vir: Arhiv MKD Kočo Racin iz Kopa.)

;

Del kulturnega programa in dogajanja po uradnem zaključku prireditve: levo folklorna skupina iz Kopa in desno glasbena spremljava otroške folklorne skupine iz Kranja na etničnih inštrumentih. (Vir: Arhiv MKD Kočo Racin iz Kopa.)

Vsekakor je želja, da bi bile ekskurzije v Makedonijo in po Makedoniji redna obstranska dejavnost za udeležence dopolnilnega pouka, vendar je ta dejavnost povezana za razmeroma velikimi stroški, ki jih je nemogoče zagotoviti vsako leto.

Zato je ta aktivnost občasna, vendar izjemnega pomena pri dviganju zanimanja za dopolnilni pouk med udeleženci/otroki.

Tovrstne težave delno rešujejo s finančno pomočjo staršev. Namreč, tako pri ekskurzijah kakor pri obiskih »poletnih šol« starši prispevajo finančna sredstva za potne stroške do Makedonije in nazaj. Bivanje in druge stroške v poletnih šolah za določeno število udeležencev krijeta organizatorja – makedonska izseljeniška matica in Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Makedonije.

Na predstavljenih slikah so učenci prve generacije dopolnilnega pouka na svoji prvi ekskurziji po Makedoniji, na Samoilovi trdnjavi v Ohridu ob vodstvu prve učiteljice Svetlane Mitruševske (prva z leve na prvi sliki) in nekaterih staršev.

Vir: Arhiv družine Malijanski.

Vir: Arhiv družine Malijanski.

Na naslednjih slikah so utrinki s podobne ekskurzije leta 2013. Obiskovalci dopolnilnega pouka so posneti pred spomenikom Aleksandra Velikega v Skopju in v sproščeni igri na skopskem Kaleju. Ob tej priložnosti jih je sprejel predsednik Republike Makedonije George Ivanov.

Vir: Arhiv družine Ivanovski.

Ne nazadnje so obiskovalci pouka udeleženci, poslušalci ali soustvarjalci programa posameznih dogodkov, kot so: tekmovanja v poznavanju makedonskega jezika in literature za osnovnošolce iz izseljenstva, literarna srečanja in gostovanja makedonskih in slovenskih literatov, ki ustvarjajo za mladino in otroke, nastopanje v širše zasnovanih programih skupaj z drugimi udeleženci različnih narodnosti. Kot primer lahko navedemo sodelovanje na nastopih Neže Maurer in Kire Doneva (mladinska pisateljica iz Slovenije in Makedonije) v Sloveniji leta 2007 in nastop na simpoziju vseslovenske kulture v Mariboru 2014.

Med letoma 2008 in 2010 je skupina učencev dopolnilnega pouka makedonščine iz Nove Gorice sodelovala na več tekmovanjih v Makedoniji. Leta 2008 so sodelovali na tekmovanju v Radovišu, leta 2009 so nastopili na »Racinovih srečanjih« v Kumanovu. Udeležili so se tudi državnega tekmovanja v makedonskem jeziku in literaturi leta 2010 v Skopju.

Obiskovalci dopolnilnega pouka so se v Makedoniji udeleževali državnih tekmovanj v poznavanju jezika in literature za izseljence. Med tekmovalci je leta 2009 obiskovalka dopolnilnega pouka iz Nove Gorice Valentina Petrova v Kumanovu na državnem prvenstvu za izseljence priborila prvo mesto, o katerem priča predstavljena plaketa.

СОЈУЗОТ НА ДРУШТВАТА
ЗА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ДОДЕЛУВА

ДИПЛОМА

на ученикот / ученичката

Валентина Петрова

ОУ „Франца Ерзавец“ Нова Горица-Словениза

за освоено I (прво) место на
XXXII РЕЦИТАТОРСКИ НАТПРЕВАР
по македонски јазик и литература
од основното образование за
учениците од дијаспората

мај 2009
Куманово

претседател

Нада Николовска
Нада Николовска

Ista učenka je dobila tudi posebno plaketo veleposlaništva Republike Makedonije v Sloveniji za dosežke na področju dopolnilnega pouka.

Амбасада на Република Македонија во Република Словенија и Сојузот на македонските културни друштва во Република Словенија, на учениците од граѓани кои потекнуваат од Република Македонија и редовно ја посетуваат дополнителната настава по македонски јазик, македонска литература и национална култура, за покажан усах во учебната 2008/2009 година, доделуваат

ПОФАЛНИЦА

на уеникот/ ученичката

Валентина Петрова

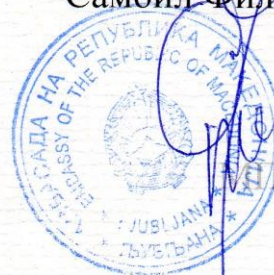
Се пофалува за постигнат особен успех во познавање на македонскиот јазик, македонската литература и национална култура на Република Македонија, при дополнителната настава во Република Словенија.

Нова Горица, 06.06.2009 год.

Претседател
На Сојузот на МКД
Марко Матовски

Амбасадор
Самоил Филиповски

4 Anketa

Za zaključek smo pripravili in izvedli anketo med nekdanjimi učenci/obiskovalci pouka in odzive posameznikov, ki so tako ali drugače pomembno sodelovali pri izpeljavi in izvedbi pouka in zato nosijo posebne zasluge (Janja Babič, Zekirija Šainoski, Namita Subiotto).

4.1 Odzivi učencev

Pri izbiri obiskovalcev pouka smo prosili nekatere iz prvih generacij in nekatere sedanje obiskovalce pouka. Vsem smo postavili enaka vprašanja:

- a) Od kdaj do kdaj ste obiskovali dopolnilni pouk makedonščine v Sloveniji in na kateri šoli?
- b) Kaj se vam je najbolj vrezalo v spomin? Ali menite, da vam je to izobraževanje koristilo, in če da, kako?
- c) Ali ste zaradi obiska pouka imeli težave pri slovenščini ali kakem drugem predmetu in obratno, v katerih primerih vam je obisk pouka koristil?
- d) Kako so na vaše aktivnosti gledali vaši sošolci (ali ste zaradi tega imeli kak poseben pozitiven ali negativen status, ali vam je to prineslo dodatna spoznanja)?

Najprej predstavljamo odgovore anketirancev iz različnih krajev, ki so pouk obiskovali v prvih letih njegove izvedbe, nato odgovore obiskovalcev pouka iz prvega desetletja novega tisočletja in nazadnje odgovore sedanjih učencev.

4.1.1 Rada Malijanska, 29 let, Ljubljana, univerzitetna diplomirana pravnica

- a) Od leta 1993 do leta 1998 sem skupaj s starejšo sestro in mlajšim bratom redno obiskovala dopolnilni pouk makedonščine, ki je bil organiziran na Osnovni šoli Trnovo ob petkih popoldne.
- b) Izobraževanje mi je nedvomno koristilo, saj sem spoznala veliko vrstnikov, s katerimi sem se dobro ujela, naučila sem se nekaj osnov makedonskega jezika, predvsem pa sem spoznala makedonsko kulturo. Veliko je bilo branja makedonske poezije, nastopanja z recitali in petja pesmi. Spomnim se tudi ur zgodovine, in sicer konkretnega dogodka, ko nam je učiteljica Svetlana Mitruševska dala nalogo, da si izberemo enega narodnega heroja in ga narišemo. Izbrala sem si Janeta Sandanskega, saj je imel zanimivo podobo. Bil je plešast, a imel je dolgo in srčasto oblikovano brado. Moji izbiri in sliki so se vsi smejali. Tudi starejša sestra in mlajši brat imata lepe spomine na to obdobje. Predvsem se jima je v spomin vtisnil izlet na Ohrid.
- c) Zaradi pouka makedonščine nisem imela težav niti pri slovenščini niti pri kakem drugem predmetu. Enako velja za sestro in brata. Izkazal se je kvečjemu kot prednost npr. pri geografiji in zgodovini. Naj omenim, da je (redna) šola vedela za to, da obiskujem makedonski pouk, in je to spodbujala. Vsako leto je v izkaz o šolskem uspehu posebej zapisala, da sem bila vključena tudi v to interesno dejavnost, za vsako interesno dejavnost pa je bil učenec na koncu leta pohvaljen.

- d) Glede na to, da je (redna) šola pouk makedonščine dojemala kot nekaj pozitivnega, so se tako odzivali tudi sošolci.

4.1.2 Biljana Cvjetičanin, 36 let, Britof pri Kranju

- a) Dopolnilni pouk makedonščine sem najprej obiskovala v zelo neformalni obliki. Ko so v Kranju leta 1992 ustanovili Kulturno društvo »Sv. Ciril in Metod«, smo se začeli zbirati tudi makedonski otroci, ki smo bili rojeni v Sloveniji, in si želeli poglobiti znanje o naši kulturi. Zbirali smo se v Kranju in se sami učili recitacij, pesmi in plesov. V tem obdobju sem si od sorodnikov v Makedoniji izposojala njihova šolska berila, da sem nadgrajevala svoje znanje, predvsem pa se učila tudi knjižnega jezika. Doma smo namreč s starši govorili v narečju. Nekaj let kasneje smo tudi v Kranju dobili učitelja dopolnilnega pouka (ne vem, katerega leta je bilo to, vendar sem bila že srednješolka). Takrat smo se začeli učiti veliko bolj sistematično. Spoznavali smo jezik, zgodovino, geografske značilnosti Makedonije, se učili pesmi in izvajali dramske igre.
- b) Dopolnili pouk makedonščine smo učenci jemali zelo resno. Učitelja smo zelo spoštovali in od njega srkali znanje, ki nam ga je bil pripravljen podajati. Spomnim se dramskih iger, v katerih smo zelo uživali, in kvizov, ki smo jih izvajali ter kasneje tekmovali v znanju tudi z makedonskimi otroki iz drugih krajev po Sloveniji. Pridobljeno znanje mi koristi še danes. Ponosna sem na to, da sem Makedonka, in rada se pogovarjam o naši zgodovini, kulturi, poznavanju materine dežele vedno in povsod. Znanje, ki sem si ga pridobila pri pouku (ogromno so me naučili tudi moji starši), predajam mojim otrokom in jih učim, da so zaradi dela kulture, ki ga imajo po mami, še bogatejši.
- c) Zaradi obiskovanja pouka nisem imela nikoli nobenih težav. Velikokrat so bile to bolj prednosti. V osnovni in srednji šoli sem se rada izpostavila z znanjem, ki sem ga pridobila na makedonskem pouku, in imela koristi tudi pri drugih predmetih.
- d) Zaradi znanja in izkušenj so me gledali samo pozitivno. Ker sem bila v makedonskem društvu navajena javnih nastopov (pesmi, plesi, povezovanje programov), so to zaznali tudi učitelji in me vključili v aktivnosti na šoli.

4.1.3 Irena Joveva, 26 let, diplomantka FDV z Jesenic

- a) Vem, da sem dopolnilni pouk makedonščine v Sloveniji obiskovala devet let, tako da tam nekje od 6. do 15. leta. Na Osnovni šoli Koroška Bela, na Jesenicah, izvajalec pa je bil Zekirija Šainoski.
- b) Glede na to, da je to že kar nekaj let nazaj, nimam konkretno enega spomina, jih je kar precej, lepih seveda. Zagotovo se najbolj spomnim kvizov, ki smo jih imeli vsako leto, jaz sem imela "načez" zgodovino, spomnim se priprav in otroške tekmovalnosti med nami. Spomnim se tudi naših recitacij različnih pesmi na različnih proslavah in podobno. Skratka, zelo lepi spomini. Izobraževanje mi je pa gotovo koristilo, tako v šoli kot tudi osebno. Zdi se mi odlično, če otrok ohranja kulturo svojih staršev, svoje korenine ... Makedonsko govorim in berem tekoče in zasluge za to ima zagotovo tudi to izobraževanje. Makedonijo tudi precej poznam, od zgodovine do slovnice, in tudi za to ima zasluge to izobraževanje.

- c) Pouk je potekal enkrat, največ dvakrat na teden, če se prav spomnim, in nikoli nisem imela težave zaradi tega, ne pri slovenščini ne pri katerem koli drugem predmetu. Verjetno tudi zato, ker sem veliko brala, slovenščina mi res ni predstavljala niti najmanjših težav, pa čeprav smo se na primer doma pogovarjali makedonsko. Kvečjemu nasprotno – imela sem koristi oziroma sem znala izkoristiti to prednost. Spomnim se, da sem velikokrat, če smo morali napisati kako seminarsko nalogo ali narediti referat, na primer pri zgodovini ali geografiji, izkoristila poznavanje Makedonije in velikokrat pisala o njej.
- d) To bi sicer morali vprašati njih, ampak mislim, da so bili vsi zelo ponosni name. Nihče ni name gledal kakor koli slabšalno, ker so moji starši iz Makedonije in ker tudi sama hodim k dopolnilnemu pouku makedonščine. Nikoli. Vedno so me hvalili in vse je bilo odlično. Mimogrede, tudi na fakulteti in pri delu, ki ga trenutno opravljam, mi večkrat pride prav moje znanje makedonščine in znanje o Makedoniji na splošno, zlasti glede na zadnja dogajanja tam in glede na precej napete razmere ... Na 24ur na primer večkrat poročamo o tem in sodelavci so mi zagotovo hvaležni, če imajo nekoga, ki jim lahko "s prve" prevede in razloži, za kaj gre.

4.1.4 Valentina Petrova, 20 let, Nova Gorica

- a) Sem Valentina Petrova, rojena 27. 7. 1995 v Kočani v Makedoniji. Trenutno živim v Novi Gorici. V Slovenijo sem se preselila leta 2006. Zaradi maternega jezika sem obiskovala dopolnilni pouk makedonščine na Osnovni šoli Frana Erjavca vse do leta 2009.
- b) Bila sem udeležena na nekaj tekmovanjih v Sloveniji in Makedoniji. Leta 2009 sem dobila pohvalo za redno obiskovanje pouka ter maja 2009 dosegla 1. mesto na državnem tekmovanju v Kumanovem. Vse zahvale pa gredo seveda najboljšemu učitelju, Zakiriju Šainoskemu, ki nas je vedno spodbujal ter nikoli ni dovolil, da pozabimo cirilico kot tudi makedonščino.
- c) Dopolnilni pouk makedonščine si bom najbolj zapomnila po tekmovanjih, vlogi voditeljice na vseh makedonskih večerih, ki so se dogajali v Novi Gorici, ter po najboljši pesmici, s katero sem osvojila tudi 1. mesto v Kumanovem, Denovi od Koča Racina.
- d) Makedonščina mi nikoli ni predstavljala težave. Vsi so bili ponosni name, ker so vedeli, da je moj materni jezik makedonščina. Bila sem ponosna, ker sem dokazala, da ob slovenski šoli obiskujem tudi pouk makedonščine.

4.1.5 Merita Ravmanoska, 15 let, Kozina

- a) Dopolnilni pouk makedonščine sem obiskovala od leta 2007 do 2015, na Osnovni šoli Dragomirja Benčiča - Brkina, Hrpelje.
- b) V spominu mi bodo zagotovo ostali izlet v Makedonijo in naša druženja. Menim, da mi to koristi, saj tako ne bom pozabila na svoj materni jezik. Sodelovanje na različnih kulturnih nastopih mi je prineslo veliko znanja.
- c) Zaradi obiskovanja dopolnilnega pouka makedonščine nisem imela nobene težave, več je bilo koristi kot težav.

- d) Sprva so bili zelo presenečeni, a sčasoma so se privadili. Zdi se jim zelo zanimivo, da imamo toliko različnih plesov, jedi, narodnih noš itd. Bili so veseli, da smo jim Makedonijo prikazali tako od blizu. Nekateri od njih so Makedonijo celo obiskali.

4.1.6 Mite Stojanov, 10 let, Koper

- a) Dopolnilni pouk makedonščine obiskujem od leta 2014 na Osnovni šoli Koper.
- b) Obisk pouka mi je zagotovo koristil, saj sem se naučil veliko besed in kako se napišejo, pa še dosti drugih stvari, povezanih z zgodovino, zemljepisom in kulturo.
- c) Obisk pouka mi ni škodoval pri drugih predmetih.
- d) Sošolci so bili navdušeni, saj smo si na nagradnem tekmovanju priborili prestižne nagrade.

4.2 Odzivi posameznikov

4.2.1 Janja Babić, ravnateljica Osnovne šole v občini Hrpelje - Kozina

Na posebno prošnjo, da širše opiše potek dopolnilnega pouka makedonščine v osnovni šoli v občini Hrpelje - Kozina, je odgovorila lani upokojena ravnateljica omenjene šole Janja Babić. Sama je svoj prispevek razdelila v tri podpoglavja.

Integracija otrok priseljencev je več kot le učenje slovenščine

V šolskem letu 2013/2014 je bilo na šoli 19 učencev in učenk priseljencev. Poleg rednega pouka in ur slovenščine kot drugega/tujega jezika (Suzana Godina Jelušič) so otroci priseljenci obiskovali še ure materinščine. Na šolo je letos enkrat tedensko prihajal iz Ljubljane učitelj makedonščine Zekirija Šainoski. Pouk makedonščine je potekal ob četrkih od 13.00 do 14.30. Pouku se je dodatno pridružilo 7 slovenskih učenk, ki jih zanima makedonski jezik.

Z učiteljem je knjižničarka zelo dobro sodelovala, posvetovala sta se glede učnih težav pri posameznih učencih, skupaj sta se dogovarjala za nadomeščanje posameznih ur, ki jih ni uspel izvesti ob določenem terminu.

Dejavnosti, ki ju izvajamo na šoli za boljše vključevanje otrok priseljencev in razvoj medkulturnega dialoga, sta:

- pouk slovenščine za učence, enkrat tedensko (eno šolsko uro),
- pouk maternega jezika, enkrat tedensko (dve šolski uri) – zunanji sodelavec.

V šolski knjižnici imamo zbirko makedonskih knjig, ki si jih učenci priseljenci pogosto izposojajo. Učenci višje stopnje imajo možnost prebrati te knjige in jih predstaviti za bralno značko. V letošnjem letu se je dvanajst učencev priseljencev vključilo v program bralna značka. Na voljo so tudi slovarji maternih jezikov otrok priseljencev.

Splošne prilagoditve za te otroke so poleg prilagojene bralne značke še možnost individualnega pisanja preverjanja znanja zunaj razreda, podaljšan čas pisanja, več slikovnega gradiva, pomoč pri branju navodil (šolska svetovalna služba).

Možnosti za medkulturni dialog in še boljše poznavanje slovenskega jezika in kulture so velike, le zaznati jih je treba in udeležiti v praksi.

Letos smo bili povabljeni na izlet v prelepo Makedonijo. Na šoli smo organizirali srečanje makedonskih društev iz različnih krajev Slovenije, ki so se predstavila s kulturnim programom in folklornimi plesi.

Učenci obiskali Makedonijo in predsednika republike

Med jesenskimi počitnicami od 27. 10. 2013 do 01. 11. 2013 so učenci naše šole in še učenci dveh ljubljanskih osnovnih šol, skupaj z makedonskim učiteljem Zekirijo Šajnoskim in ravnateljico Janjo Babič, obiskali Makedonijo. Prijetno presenečeni smo bili nad novico, da nas bo sprejel makedonski predsednik Georgij Ivanov. Obiskali smo tri makedonske osnovne šole ter se srečali z njihovimi učenci in učitelji. Spoznavali smo domove in kraje naših makedonskih učencev, številna mesta in kulturne ter zgodovinske znamenitosti Ohrida, Sv. Nauma, Bitole, Struge, Skopja... Občudovali smo številna naravna in umetna jezera, razgibano pokrajino ter spoznavali zgodovinsko in kulturno bogastvo dežele in njenih ljudi. Makedonija je prečudovita dežela prijaznih ljudi. Sonce ni samo na njihovi zastavi, ampak nam je sijalo in nas grelo tudi vse dni našega potovanja. Pot je bila sicer naporna, naši vtisi pa tako lepi, da smo se vsi strinjali, da je bilo nepozabno.

Zahvaljujemo se učitelju Šanjorskemu, ki nas je povabil na to prekrasno potovanje, makedonskemu ministrstvu za šolstvo, makedonskemu ministrstvu za zunanje zadeve in tudi naši občini, ki so finančno omogočili izvesti nepozabno potovanje. Obljubili smo si, da to srečanje ne bo zadnje.

Obisk pri predsedniku Republike Makedonije (Vir: Arhiv Janje Babič.)

Podelitev spričeval učencem dopolnilnega pouka makedonščine v Sloveniji

V soboto, 14. 6. 2014, je na naši šoli potekala prireditev za makedonske priseljence v Sloveniji. Namenjena je bila predvsem učencem, ki obiskujejo dopolnilni pouk makedonščine na slovenskih osnovnih šolah in jih poučuje učitelj Zekirija Šainoski, ter njihovim staršem, starim staršem in prijateljem.

Prispeli so iz različnih krajev Slovenije, pouk makedonščine namreč poteka na naši šoli, poleg tega pa še v Kopru, Ljubljani, Postojni in Kranju.

Prireditev v makedonskem in slovenskem jeziku je potekala v večnamenskem prostoru naše šole. Za kulturni program so poskrbeli Brkinski kvartet, baletke, učenci, ki so recitali makedonske pesmi, makedonsko kulturno društvo Kočo Racin iz Kopra in makedonsko kulturno društvo iz Kranja. Plesalci njihovih folklornih skupin so zaplesali makedonsko kolo in še nekaj tradicionalnih plesov. Kulturnemu programu je sledila podelitev spričeval učencem makedonščine ob zaključku šolskega leta.

Prireditve so se udeležili tudi predstavniki veleposlaništva Republike Makedonije v Sloveniji Aleksander Dimovski, predsednik Zveze makedonskih kulturnih društev v Sloveniji Krste Dimitrovski, predsednica koprskega makedonskega društva Kočo Racin iz Kopra Violeta Matijević, gostiteljica, ravnateljica naše šole Janja Babič in predstavnik občine Hrpelje - Kozina, podžupan Peter Boršič. Ob koncu smo sodelujoči v kulturnem programu in z gosti skupaj zaplesali in zapeli, sledila pa sta večerja in druženje. Ob slikah, prikazanih v prejšnjem poglavju o omenjenem dogodku, dodajamo novi, ki se nanašata na prispevek slovenskih učencev k dogodku.

Naše baletke se predstavijo.

Nastop naših učenk na prireditvi

(Vir: Arhiv Janje Babić.)

Različnost in bogastvo raznolikih kultur nas bogatita, zato so take prireditve zelo dobrodošle. Ponosni smo na naša dejanja, s katerimi pomagamo bogatiti integracijo priseljencev in podirati meje ter predsodke v našem lokalnem in širšem okolju. Naša šola za vrednote, kot so dobri medsebojni odnosi med učenci, učitelji in starši, sožitje med različnimi kulturami, verami in narodi, živi in jih udejanja v svojem življenju in delu. Na to sem bila kot ravnateljica šole zelo ponosna.

4.2.2 Zekirija Šainoski, učitelj dopolnilnega pouka makedonščine

Svoj pogled na prehojeno pot in delo pri dopolnilnem pouku makedonščine v Sloveniji je na kratko opisal Zekirija Šainoski, ki ta pouk izvaja skoraj dvajset let.

Dopolni pouk makedonskega jezika in kulturne dediščine Republike Makedonije v Sloveniji sem prevzel septembra 1996 od kolega Dragana Tuševa. Na to dolžnost me je imenovalo Ministrstvo za izobraževanje in znanost Republike Makedonije.

Pred mojim prihodom v Slovenijo je pouk potekal v Ljubljani, Kranju in na Jesenicah ter v Mariboru, kjer ga je izvajala kolegica Kristina Delova. Od samega začetka sem pri delu imel veliko podporo Zveze makedonskih kulturnih društev v Sloveniji, makedonskih društev v Sloveniji in veleposlaništva Republike Makedonije v Sloveniji. Bil sem sprejet v vseh makedonskih društvih tako s strani vodstev kot učencev in njihovih staršev, ki so sami vložili velike napore pri organizaciji dopolnilnega pouka z željo, da bi ga obiskovalo čim več otrok. Neprecenljiva je tudi podpora slovenskega Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, ki mi je omogočilo idealne pogoje za sodobno izvedbo pouka v osnovnih šolah. Že novembra leta 1996 je bila v Velenju oblikovana nova skupina učencev, ki je obiskovala pouk makedonskega jezika. Naslednje leto je bila oblikovana še ena skupina učencev v Celju. Kot izvajalec pouka sem bil presrečen in zadovoljen, ker se je makedonski jezik prek dopolnilnega pouka začel poučevati v več krajih v Sloveniji. Ne morem brez pripombe, da sem bil še posebno srečen v šolskem letu 2000/2001, ko se je oblikovala skupina učencev, ki si želijo dopolnilni pouk makedonščine v Novi Gorici. Velika zasluga za slednje gre ustanovitvi makedonskega kulturnega društva »Ohridski biseri« v Novi Gorici.

Največji in nepozabni dogodki v moji karieri so povezani z nastopi učencev na prireditvah z bogatimi kulturnimi programi ob makedonskih nacionalnih in državnih praznikih v organizaciji makedonskih kulturnih društev. Takrat učenci nastopajo pred svojimi starši, pomembnimi gosti in prijatelji iz slovenskega in makedonskega okolja ter predstavniki veleposlaništva Republike Makedonije v Sloveniji. Še vedno se spomnim vedrih in nasmejanih lic staršev, včasih s kako solzo iz ponosa in radosti. Ravno tako imam v spominu vedre in nasmejane obraze učencev ob podelitvi spričeval na koncu šolskega leta. Pri vsakem tekmovanju v znanju, ki tradicionalno poteka v Kranju, sem ponosen na svoje učence, ko kažejo svoje znanje na temo »Koliko poznamo Makedonijo«. Enako nepozabne spomine imam na državna tekmovanja iz makedonskega jezika in literature za učence iz diaspore, ki so potekala v Republiki Makedoniji in na katerih so učenci iz Slovenije osvajali prva in druga mesta.

Menim, da mora dopolnilni pouk makedonščine v Sloveniji postati in ostati steber makedonskega jezika, razpoznavni znak makedonske kulture v Republiki Sloveniji in Evropski uniji. Optimist sem zaradi dejstva, da poleg štirih osnovnih šol v Ljubljani pouk poteka še v Postojni, Kopru, Kranju in v občini Hrpelje - Kozina s težnjo, da se razširi v druge kraje po Sloveniji. Končal bi s citatom makedonskega pesnika Blažeta Koneskega: »Vse dokler imamo jezik, imamo domovino.«

4.2.3 Namita Subiotto, vodja Katedre za makedonistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani

Svoj prispevek na temo »Makedonski jezik v slovenskem visokem šolstvu in perspektive za pouk makedonščine v osnovnih šolah« je podala Namita Subiotto, profesorica makedonskega jezika na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Pouk makedonščine je na slovenskih visokih šolah potekal na Pedagoški akademiji v Mariboru (od 1961. do 1994. leta) in na Pedagoški akademiji v Ljubljani (od 1967. do 1981. leta), najdaljšo in najbogatejšo tradicijo pa ima makedonistika na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Lektorat makedonščine je na Filozofski fakulteti začel delovati v akademskem letu 1961/1962 v okviru Katedre za srbohrvaški jezik in književnost. Do leta 1966/1967 je lektorat vodil Blaže Ristovski, nato ga je prevzel Dragi Stefanija. Leta 1984/1985 je lektorat pod njegovim vodstvom končno prerasel v samostojno Katedro za makedonski jezik in književnost, kar pomeni, da so postali predmeti s področja makedonskega jezika in književnosti obvezni del študijskega programa. Leta 1991 je Dragi Stefanija postal redni profesor za makedonski jezik in književnost, katedro pa je vodil do leta 1998. Med letoma 1999 in 2001 je katedro vodila Katerina Veljanovska, od 2002 pa jo vodim jaz. Od leta 2006 se lektorat makedonskega jezika izvaja tudi na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, in sicer kot izbirni predmet.

Predmeti s področja makedonskega jezika, literature in kulture so bili na Filozofski fakulteti v Ljubljani najprej vključeni v študijski program Hrvaški, srbski, makedonski jezik in književnosti, od leta 2009 pa so postali del (prvo- in drugostopenjskega) programa Južnoslovanski študiji, akreditiranega po načelih bolonjske reforme. Predmeti s področja makedonistike so obvezni za vse študente, vpisane na ta program, nekateri pa so odprti tudi za druge študente Univerze v Ljubljani ali študente na študijskih izmenjavah. V okviru nekaterih drugih slavističnih programov je na razpolago tudi izbirni lektorat makedonskega jezika. Na program Južnoslovanski študiji se letno vpiše približno 20 študentov, od katerih je okrog 10 % takšnih, ki jim je makedonščina materni jezik, nekateri prihajajo iz bivših jugoslovanskih republik, drugi pa so slovenski državljani, ki jih zanima študij južnoslovanskih jezikov, literatur in kultur, ali pa študenti na študijskih izmenjavah, najpogosteje iz Poljske, Hrvaške in Bolgarije.

Bilateralni sporazum med Univerzo Sv. Cirila in Metoda iz Skopja in Univerzo v Ljubljani omogoča živahno študentsko izmenjavo in gostovanja profesorjev, našim študentom in profesorjem pa zagotavlja tudi štipendije za Seminar makedonskega jezika, literature in kulture na Ohridu, kjer lahko poglobijo svoje znanje in se поблиže seznanijo z makedonsko kulturo, kar zagotovo prispeva k večjemu zanimanju za makedonistiko. V zadnjih desetih letih je na naši fakulteti nastalo okrog 50 diplomskih del (med katerimi na tem mestu izpostavljam delo *Makedonski jezik v Sloveniji* Vesne Mohorič (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2014; COBISS.SI-ID 55343202), ker se ukvarja prav s temo te publikacije) in dve doktorski disertaciji s področja makedonistike.

V tem obdobju smo izvedli tudi nekaj zanimivih obštudijskih projektov. Leta 2006 smo na Oddelku za slavistiko FF UL objavili publikacijo *Sončeva sestra: makedonske ljudske pravljice s 23 makedonskimi ljudskimi pravljicami*, leta 2007 pa izbor *V mesečini svet: makedonska fantastična kratka proza z 20 besedili 12 avtorjev*. Besedila za obe knjigi so prevedli študenti pod mojim mentorstvom pri seminarjih iz makedonske književnosti. Ta oblika dela je bila intenzivna in je dala dobre rezultate. Pri študentih se je povečalo zanimanje za raziskovanje makedonske literature in kulture, pokazalo pa se je tudi, da so nekateri med njimi nadarjeni prevajalci. Objavljeni publikaciji danes uporabljamo kot študijsko literaturo za študente južne slavistike in druge. Leta 2006 smo uprizorili dramo *Жив чоек* (Slehernik) makedonskega dramatika Gorana Stefanovskega, leta 2012 pa smo pripravili priredbo makedonske ljudske pravljice *Siljan Štrk* in uprizorili lutkovno predstavo, s katero smo nastopili tudi na kvizu učencev dopolnilnega pouka makedonščine v Kranju. Leta

2008, ki ga je Vlada Republike Makedonije razglasila za leto makedonskega jezika, smo pripravili posebno predavanje o delu Blažeta Koneskega, na katerem sta gostovala tudi delegacija makedonskega državnega zbora in veleposlanik Republike Makedonije v Sloveniji. Leta 2009 smo raziskovali intermedialne povezave med makedonskimi zgodovinskimi romani in filmi, zato smo v sodelovanju z veleposlaništvom Republike Makedonije v Ljubljani, Kinoteko Makedonije in Slovensko kinoteko organizirali mini filmski festival oziroma odlično obiskane projekcije filmov Solunski atentatorji, Prekleta seme, Rdeči konj in Velika voda z uvodnimi predavanji in pogovori o istoimenskih romanih. Med letoma 2007 in 2012 smo bili vključeni v tri mednarodne evropske projekte za pripravo učbenikov in testov iz makedonščine kot tujega jezika. Od leta 2005 sodelujemo z Makedonskim kulturnim društvom Sv. Ciril in Metod iz Kranja pri organizaciji kulturne prireditve Prešernovo oro, na kateri nastopajo predvsem mladi avtorji in znanstveniki iz Makedonije in študenti. Pomembno je, da pri takšnih projektih sodelujemo različne izobraževalne, kulturne in druge institucije iz Slovenije in Makedonije s podobnim ciljem: promocija in kreativna izmenjava naših kultur.

K večjemu zanimanju za študij makedonskega jezika, literature in kulture v Sloveniji bi lahko prispevalo tudi dejstvo, da je bil leta 2008 akreditiran učni načrt za makedonščino kot izbirni jezik v zadnjem triletju osnovnih šol (Subiotto, Namita, Arizankovska, Lidija, Dolžan, Sonja. Učni načrt, Izbirni predmet: program osnovnošolskega izobraževanja, Makedonščina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_izbirni/Makedonscina.pdf). To pomeni, da ima makedonščina tudi status izbirnega predmeta, ki ga šole lahko razpišejo za zainteresirane učence. Predmet se lahko izvaja tri leta po 2 uri tedensko, skupaj 204 ure, učenci pa ga lahko izberejo tudi samo eno leto oziroma vsako leto posebej. Pri pripravi učnega načrta smo upoštevali, da sta makedonščina in slovenščina sorodna (južnoslovanska) jezika in da je makedonščina eden od jezikov bivše skupne države Jugoslavije. Zaradi te bližine bi bilo učenje makedonščine lahko zanimivo tudi za druge učence slovenskih osnovnih šol, ne le za tiste, ki jim je makedonščina materni jezik. Učni načrt vključuje tudi komunikacijsko-kontrastivni pristop, saj je posebna pozornost posvečena razlikam med makedonščino in slovenščino, kar pomeni, da lahko z učenci z učenjem makedonščine hkrati izboljšajo tudi znanje slovenščine.

Verjamem, da bo tudi ta publikacija pokazala, kako pomembno je negovati dobro tradicijo pouka makedonščine v slovenskih osnovnih šolah v obliki dopolnilnega pouka, in upam, da bo v prihodnosti omogočeno, da bo ta predmet postal dostopen čim več zainteresiranim učencem tudi v obliki izbirnega predmeta.

5 Dokumenti – priloge

V tem poglavju bomo skušali podati večino pomembnih podatkov, ki jih monografija potrebuje z vidika dokumentiranja dogodkov, in sicer:

- meddržavni sporazum o sodelovanju v izobraževanju, kulturi in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije;
- predstavili bomo primer potrjenega učnega programa za eno šolsko leto;
- primer vprašanj na kvizu znanja ob koncu šolskega leta.

Zaradi preglednosti in prihranka prostora bomo samo statistično obdelane podatke o obiskovalcih pouka in krajih izvajanja pouka podali v pisni obliki. Drugi podatki

skupaj z dodatnim slikovnim in videogradivom bodo na voljo samo v elektronski obliki.

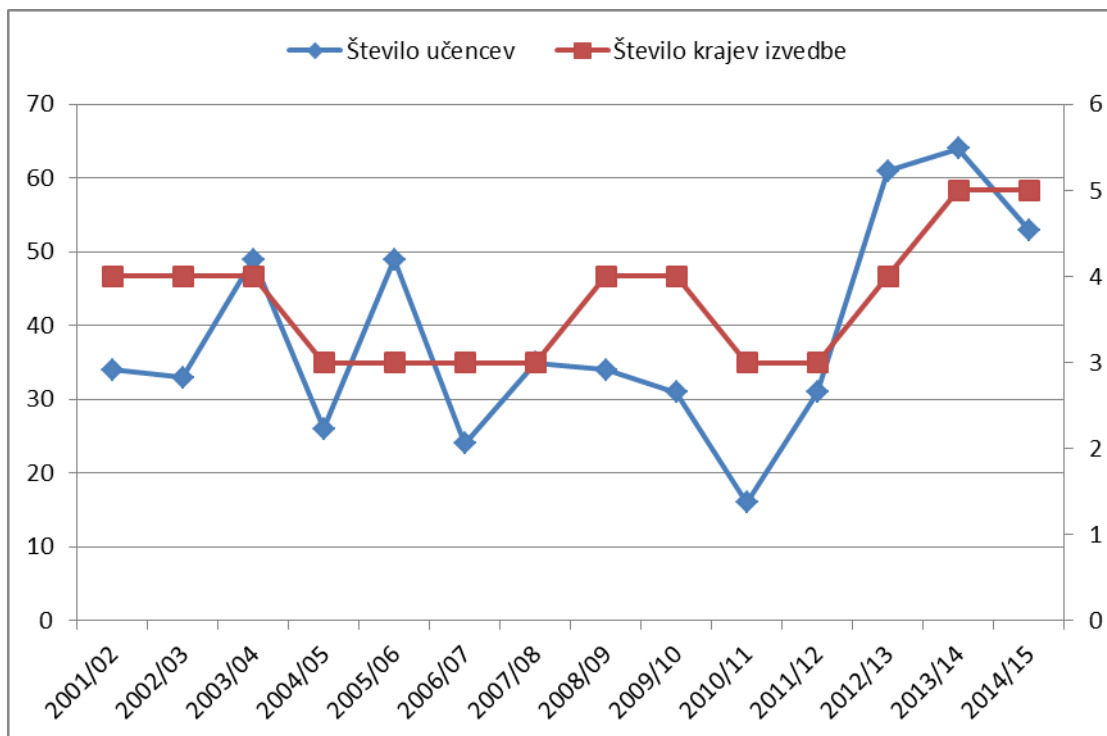
5.1 Statistični prikaz dopolnilnega pouka makedonščine v Sloveniji

Žal nam ni uspelo priti do zanesljivih podatkov o številu obiskovalcev dopolnilnega pouka v letih 1993-2000, zato je večina osnovne statistične obravnave gradiva na podlagi preverjenih podatkov iz tega stoletja. V preglednici 1 so podani kraji izvajanja pouka po letih in število obiskovalcev pouka od leta 2001/2002 do danes.

Preglednica 1: Kraji izvajanja pouka in število obiskovalcev pouka po letih

Šolsko leto	Kraji izvedbe	Število učencev
1993/94	Ljubljana, Kranj	
1994/95	Ljubljana, Kranj, Maribor	
1995/96	Ljubljana, Kranj, Jesenice, Maribor, Velenje	
1996/97	Ljubljana, Kranj, Jesenice, Maribor, Velenje	
1997/98	Ljubljana, Kranj, Jesenice, Celje	
1998/99	Ljubljana, Kranj, Jesenice	
1999/00	Ljubljana, Kranj, Jesenice	
2000/01	Ljubljana, Kranj, Jesenice	
2001/02	Ljubljana, Kranj, Jesenice, Nova Gorica	34
2002/03	Ljubljana, Kranj, Jesenice, Nova Gorica	33
2003/04	Ljubljana, Kranj, Jesenice, Nova Gorica	49
2004/05	Ljubljana, Kranj, Nova Gorica	26
2005/06	Ljubljana, Kranj, Nova Gorica	49
2006/07	Ljubljana, Kranj, Nova Gorica	24
2007/08	Ljubljana, Kranj, Nova Gorica	35
2008/09	Ljubljana, Kranj, Hrpelje, Nova Gorica	34
2009/10	Ljubljana, Kranj, Hrpelje, Nova Gorica	31
2010/11	Ljubljana, Postojna, Hrpelje	16
2011/12	Ljubljana, Postojna, Hrpelje	31
2012/13	Ljubljana, Postojna, Hrpelje, Kranj	61
2013/14	Ljubljana, Postojna, Hrpelje, Kranj, Koper	64
2014/15	Ljubljana, Postojna, Hrpelje, Kranj, Koper	53
Skupaj		540

Iz preglednice 1 je razvidno, da se je pouk izvajal najmanj v dveh in največ v petih krajih v Sloveniji. Najmanjše število obiskovalcev pouka je bilo v šolskem letu 2010/2011 (16) in največje v šolskem letu 2013/2014 (64). Letno je v povprečju pouk obiskovalo 38 obiskovalcev in je pouk potekal povprečno v 3,7 krajih. Iz prikazane preglednice in iz nje izdelanega diagrama je razvidno, da število učencev sledi številu krajev izvajanja pouka. Posamezni vzponi in padci kažejo na prihod in odhod generacij, ki se vključujejo v pouk. Na splošno je od šolskega leta 2001/2002 pouk obiskovalo 540 učencev. Če predvidevamo, da je v povprečju vsak obiskovalec pouk obiskoval 4 leta, to pomeni, da je zadnjih 15 letih dopolnilni pouk makedonščine obiskovalo več kot 135 obiskovalcev ali v celotnem obdobju več kot 200.

Graf 1: Število krajev izvajanja pouka in število učencev

Med urejanjem monografije se je večkrat postavilo vprašanje: Koliko Makedoncev se je deklariralo za državljane Republike Slovenije? Ker nismo imeli pravilnega odgovora, smo posegli po uradnih podatkih, predstavljenih v publikaciji »VERSKA, JEZIKOVNA IN NARODNA SESTAVA PREBIVALSTVA SLOVENIJE Popisi 1921–2002«, ki jo je izdal Statistični urad Republike Slovenije in je dostopna na spletu pod naslovom: <http://www.stat.si/popis2002/si/default.htm>. Podatki so predstavljeni v preglednici 2 in se nanašajo na obdobje od leta 1948 do 2002.

Preglednica 2: Makedonci v Sloveniji – popisi od 1948 do 2002

Leto popisa	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002
Število oseb	366	640	1009	1572	3227	4371	3972
% v prebivalstvu RS	0,03	0,04	0,06	0,09	0,18	0,23	0,20

V preglednici 3 so podani podatki o starostni strukturi deklariranih Makedoncev pri popisu leta 2002.

Preglednica 3: Starostna struktura deklariranih Makedoncev v Republiki Sloveniji ob popisu leta 2002

Starostna skupina	Število oseb	Odstotek oseb
0–4 leta	84	2,114804
5–9 let	81	2,039275
10–14 let	171	4,305136
15–19 let	250	6,294058
20–24 let	338	8,509567
25–29 let	347	8,736153
30–34 let	340	8,559919
35–39 let	373	9,390735

40–44 let	497	12,51259
45–49 let	545	13,72105
50–54 let	368	9,264854
55–59 let	196	4,934542
60–64 let	158	3,977845
65–69 let	114	2,870091
70–74 let	60	1,510574
75–79 let	38	0,956697
80–84 let	neznano	neznano
85+	neznano	neznano
Skupaj	3972	99,70

Statistični pregled strukture prebivalstva Slovenije makedonskega porekla iz leta 2002 je bil podan zato, da približno ocenimo, kolikšen del šoloobveznih (osnovnošolskih) otrok je bil zajet v dopolnilnem pouku makedonščine. Če vzamemo, da je praktično aktivna populacija, ki je obiskovala dopolnilni pouk makedonščine, pri popisu leta 2002 sodila v kategoriji 0–4 in 5–9 let, je njihovo število znašalo 165 otrok. Primerjava teh s statističnimi podatki o obiskovalcih dopolnilnega pouka po letu 2000 kaže, da je bil zagotovo zajet velik del, več kot 50 %, populacije, ki naj bi obiskovala pouk.

6 Sklepne misli

Zagotovo bi si želeli primerjave, ki jo je naredil prof. Dragi Stefanija v svojem uvodnem predavanju o številu 3500 učencev Ohridske književne šole iz 9. stoletja, ki so ponesli cirilico, pismenost, književnost in kulturo skoraj povsod po slovanskem svetu. Seveda pa so tovrstne primerjave nesmiselne, saj gre za ogromno časovno in siceršnjo razliko. Vseeno pa smo Makedonci v Sloveniji dokazali, da tudi v sodobnem času znamo poskrbeti za našo kulturno dediščino in svoj jezik. Ob pomoči institucij matične države Republike Makedonije in institucij Republike Slovenije smo uspeli organizirati dopolnilni pouk makedonščine, v katerem smo zajeli velik del šoloobveznih otrok makedonskega porekla. Slednje predstavlja primer dobrega sodelovanja makedonskih kulturnih društev in njihovega povezovanja z ustreznimi institucijami obeh držav, ki traja več kot dvajset let. Prav omenjeno sodelovanje pa želi podpreti tudi pričujoča monografija.